

¿QUINA OPOSICIÓ, QUIN CONFLICTE?

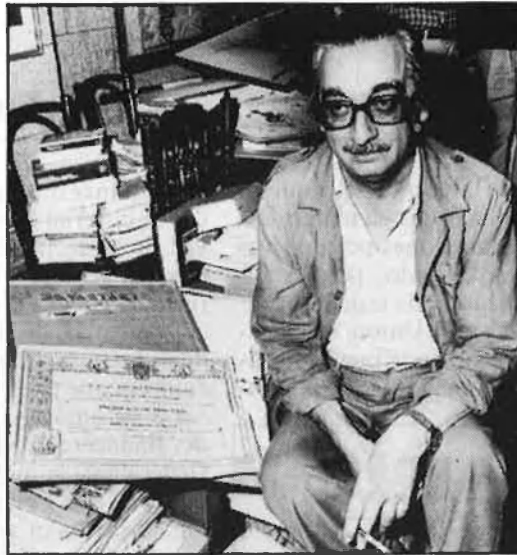
L'episodi del Consell de Cultura és un altre símptoma d'una de les batalles més importants del País Valencià actual: ¿Quin futur ens preparen a costa de sacrificar la reivindicació d'una cultura nacional plena i pròpia? Segons sembla, ens estan aplicant un projecte cultural de destrucció.

Un país que van desfent

Joan-Francesc Mira

Sembla que és hora de preparar-se a pensar, en aquest final de 1985, què és el que passa en aquest país. De parar-se a pensar-ho molt seriosament, i potser, després, actuar rigorosament en conseqüència. Abunden símptomes, cada dia més nombrosos i més clars. Tants, i tan visibles, que resulta difícil seguir ignorant-los, seguir fent com si no passàs res de greu. Perquè sí que passa: passa que forces molt poderoses —totes les forces poderoses: els qui ens governen a tots els nivells, la burgesia i les dretes, la premsa i la televisió, l'església i els amos dels diners— coincideixen en una mateixa cosa: *a no voler que aquest país siga un país.* Coincideixen a combatre o bloquejar l'únic intent seriós que ha existit i existeix per tornar els valencians a la normalitat nacional. Coincideixen a creure amb fe interessada o sincera que «Espanya es lo único importante», i que tota la resta són trivialitats o luxes. A imposar com a solució la negació del problema: ací no hi ha opressió nacional, ací no hi ha conflicte nacional, ni conflicte cultural ni lingüístic. Queda declarada la pau i l'harmonia. Queda declarada l'acceptació de les coses tal com són i estan.

Fa poques setmanes commemoràvem —amb discursos impolítics en un sopar de lletres— uns 25 anys simbòlics del naixement d'una esperan-

ça. Recollint una tradició tímida i prima, alguns vam descobrir quina era la història d'aquest poble i país, que una altra nació ofegava la nostra, que ens feien veure estrany allò que és propi i propi allò que és estrany. Coses així, tan elementals. I començà un llarg combat per la raó, per la llibertat, per ser normals entre els pobles normals, per ser allò que som i no una altra cosa imposada a l'estranya. Un llarg combat contra la submissió, contra les humiliacions i la ignomínia. Com abans havien fet a Euskadi o a Catalunya, com abans a Irlanda o a Polònia, o a tants altres llocs d'Europa. Un combat per impedir l'absorció final en l'Espanya castellana, una lluita contra la mort per assimilació i per asfíxia. Volíem reasumir, al segle XX, integrats de ple en la modernitat i en la universalitat, tot allò que ens feia ser qui som: història, tradició, llengua, cultura i nació. Era, en principi, un projecte fet d'idees, un projecte, si voleu, obra d'intel·lectuals, i no podia ser d'una altra manera en una primera etapa. Es tracta, des dels primers anys 60, del projecte de refer, integra, una cultura nacional. Un projecte que havia d'arribar, i arribà a l'art i a la pedagogia, a les ciències socials i a la literatura, a la universitat i a les associacions culturals de pobles i comarques, al teatre i a la recuperació de la cultura popular.

Però tot això, aquest projecte valencià de reconstrucció nacional, no

era assimilable pels portadors del projecte contrari. No era assimilable pel franquisme, ni ho és ara pels seus hereus omnipresents. No era assimilable per la burgesia castellanitzada, ni ho és encara pels amplis cercles dels seus imitadors mimètics. No era assimilable per una certa esquerra de tradició i de vocació espanyola. Ha passat, doncs, el que havia de passar: la reacció era inevitable. El nou nacionalisme valencià havia de ser destruït, neutralitzat. I més si les «afinitats catalanes» el feien doblement perillós.

Ara bé, en el terreny polític, aquest nou nacionalisme valencià no havia arribat a ser un enemic d'envergadura: era, i és encara, una força minoritària, no és un risc imminent. Però en el camp de la cultura sí que era ja perillós: la reconstrucció d'una cultura nacional pròpia, no espanyola, avançava imparabile en influència, en pes ideològic, en prestigi i en obres concretes. I aquest procés de reconstrucció d'una cultura valenciana no subordinada a l'espanyola, connectada amb el marc català, no era assumible —com el projecte polític que se'n deriva— ni per la dreta castellanitzada ni per l'esquerra regional d'ideologia espanyola. L'antiprojecte, doncs, *el projecte de desfent país*, es va posar en marxa. Per dos camins, en pinça i en tenalla: de part de la dreta, l'atac directe, el terrorisme verbal o físic, l'agressió (consentida), el xantatge (acceptat); de part de l'es-

FRANCESC CUTILIAS

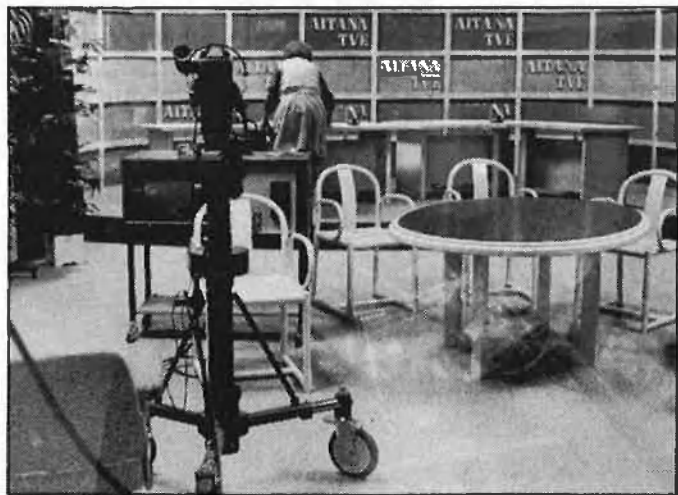
2) Pretendre l'existència d'una sola «cultura valenciana» regional i bilingüe, no conflictiva, idealment integradora i harmònica (algú recordarà allò de la «graciosa mixtura», com ens definia José Ombuena). Des d'aquesta posició, els conflictes s'eviten cedint en cada cas a les pressions de l'oponent: la distància de les posicions del PSOE en 1978 a les que manté en 1985 és exactament mesurable en termes del terreny cedit a les imposicions de la dreta.

3) No negar els mínims innegables, però reduir-ne al màxim les implicacions i l'abast: no negar la unitat de la llengua, però impedir l'ús del terme «llengua catalana»; implantar les tres hores de valencià (i és un gran avanç, tot s'ha de dir), però mantenir el 99 % de l'ensenyament en castellà; aprovar una «Llei d'ús», però reduir l'ús efectiu a casos efímers i poc més que anecdòtics... I després identificar aquests mínims amb una mena de «situació normal», de solució ja assolida, de problema pràcticament resolt.

nacionalista mort, és a dir anul·lat, inofensiu, disposat, si cal, a cantar «para ofrendar», i a callar quan cal callar, que és sempre.

I 5) Considerar que els qui no accepten tal sistema i projecte són anàtema, ignorables i destinats a la marginació perpètua. Considerar, doncs, que aquell projecte de reconstrucció d'una cultura nacional —i tots els qui encara hi creuen *activament*— és cosa sobrera, prescindible i molesta. Sobre tals pressupòsits funciona —i sense tals pressupòsits no s'entén— la política cultural del PSOE i de les institucions que governa. Les excepcions, personals o puntuals, són simplement excepcions. Els cinc punts en què he explicat les bases de la norma, els veig sòlids i clars: la política cultural del PSOE no és cap desgavell de contradiccions; és, podríem dir, una política imperfectament coherent.

Per exemple: quan no hi ha una política de reconstrucció nacional, quan no hi ha el projecte de refer una cultura nacional pròpia, la política

La política cultural del PSOE, un projecte d'assimilació.

guerra, l'assimilació/neutralització, que tant d'èxit va tenir, amb l'absorció del PSPV, en el camp directament polític. El primer sistema és clar, brutal, vell i conegut, el de sempre: un intent incessant de liquidació, moral, i si pogués ser física. El segon sistema és més subtil.

El segon sistema implica i suposa:

1) La consideració de la cultura nacional espanyola com a bàsica, superior i dominant al País Valencià, i de la cultura valenciana com a regional, domèstica, marginal i de luxe. No creure que ací, per a la simple supervivència, és necessària la recuperació d'una cultura nacional pròpia i plena que domine tots els àmbits socials del País Valencià, tot desplaçant progressivament la cultura castellano-espanyola.

4) Dir-ne, de tot això, «nacionalisme» valencià moderat i normal (repasseu discursos de Lerma i d'altres ideòlegs: fora del PSOE no pot haver-hi *nacionalisme*, perquè ells ja fan tot el que s'ha de fer). Recordar-nos alhora —i això sí que és cert— que «amb els altres» estariem encara pitjor. Implicar llavors, per honesta seducció («dins es pot fer alguna cosa útil, fora no es pot fer res...») o per altres mitjans, el major nombre possible d'intel·lectuals i de professionals procedents del nacionalisme valencià reivindicatiu; la implicació dels quals, en aquesta xarxa d'administració delegada, suposa l'acceptació implícita o explícita del projecte global en què queden compromesos. Per al PSOE, igual que els indis per al general Custer, l'únic nacionalista bo és el

cultural és només o sobretot una simple gestió d'uns serveis públics, acompanyada, a fi d'efectivisme i propaganda, de determinats «signes» sumptuaris. Cosa que vol dir, per posar-ne alguns casos: fer més esforç en grans exposicions que a crear o consolidar museus, muntar festivals de cine i no promoure un cine valencià, organitzar famosos «Encontres d'escriptors» i no subvencionar àmpliament la difusió del llibre. Podríem seguir amb més exemples. I jo no estic en contra de les exposicions, els festivals, o els encontres mediterranis. Simplement, m'indigna veure els museus paralítics i abandonats, les biblioteques miserables, els nostres editors sempre a la vora de la ruïna, no poder veure ni tres films valencians en un any, no tenir una or-

questra simfònica digna de la tradició musical del país. M'alegre que porten Nureyev a València. M'alegraria més si tinguéssim un Ballet Valencià. Deixem-ho córrer.

Tot això no són símptomes insignificants, com tot allò no eren línies d'actuació sense malícia. Perquè en l'etapa històrica actual del nostre país i nació, *tot allò que no és construir és destruir*, tot el que no és fer és des-fer. No es pot ser discret, tímid i lent en l'exigència de l'ús públic de l'idioma propi, quan encara l'única llengua d'ús públic efectiu (començant pel nostre govern, diputats a corts, partits, diputacions i ajuntaments), i insolentment dominant, és el castellà. ¿Què cal demanar quan tota la premsa, ràdio i televisió que ací es pot llegir, sentir i veure, és castellana, i amb continguts ideològics i culturals radicalment castellano-espanyols? També són simples exemples. I el que m'indigna de tal política cultural no és encara el que han fet, és sobretot el que podien haver fet i no han fet.

Podien haver fet Radiocadena Valenciana efectivament valenciana, més un Canal Quatre de *Radio Nacional de España* en català, més sub-

vencionar emissores d'FM en català. Més fer un «programa regional» del segon canal de TV en català i amb més hores... i no tolerar la ignomínia quotidiana d'Aitana. Podien tenir ja en marxa una TV valenciana. Podien subvencionar la premsa en la llengua del país i difondre les edicions de llibres amb compres massives per a escoles i biblioteques. Podien promoure un cine valencià —seguint l'exemple basc, que no és tan difícil— i una àmplia producció de documentals i de vídeos. Podien estimular la cançó en llengua pròpia, des del folk fins al roc d'entaulat i de discoteca. Podien, com a mínim, haver canviat ja tot els rètols de carreteres i carrers. Podien...

Podien, efectivament, haver fet tot això i algunes coses més. *Podrien* haver-ho fet, si la política nacional/cultural del PSOE no hagués estat condicionada per una progressiva assumptió de les posicions de la dreta, si no haguessen optat per una impossible «cultura valenciana» regional i radicalment espanyola, si no haguessen estat perpètuament tremolant davant de les acusacions de «catalanisme», si no haguessen optat més pels efectes fàcils de cara al present que per la solidesa de cara al fu-

tur. *Podrien*, simplement, fer una *altra* política, si tinguessen un *altre* projecte polític.

Tancar ferides en fals, pacificar la irracionalitat amb concessions, voler servir dos senyors, fer un pas endavant i dos endarrere... és, simplement, un camí que no porta enlloc. O sí, però em fa horror pensar on conduirà. Perquè al País Valencià si que *hi ha un conflicte nacional*, encara feble en termes directament polítics, però ample i dur en termes culturals. El que em fa por, molta por, és que el partit que ens governa haja triat ja part en aquesta confrontació. Que l'ha triada en el terreny polític, em sembla fora de dubte: el seu nacionalisme polític és l'espanyol i no cap altre. Que haja triat el mateix bàndol en el terreny cultural és cosa que comença a ser visible. Els símptomes observables —allò que efectivament fan, allò que efectivament deixen de fer—, no sé quina altra interpretació poden tenir. És moment, ja ho he dit al principi, de gravíssimes reflexions. No sé si ells saben on volen portar aquest país, o no els importa. Jo sí que veig on l'estan portant. I a mi, i a molts altres, ens importa moltíssim. □

Art contra apartheid

SALA D'EXPOSICIONS EXCM. AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

HORARI: 11 - 13'30 i 18 - 21, de dimarts a dissabte

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Cultura, Educació i Ciència

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

Delegació de Cultura